

Domoljub

V Ljubljani 11. avgusta 1943

56 - Štev. 30

Ko kuješ svoj značaj

Ljubimo resnico!

Glasoviti francoski diplomat in državnik Talleyrand je dejal, da ima človeška govorica zgolj ta namen, da človekove misli prikrije. Res lepo bi bilo na svetu, ko bi noben človek drugemu ne mogel in ne smel zaupati ter verjeti njegovi besedi. Po besedah tega francoskega mojstra v laži bi ljudje smeli drug drugemu lagati, drug drugega slepariti, in sicer ne le v politiki in trgovini, marveč v vsem zasebnem in javnem življenju. Laž, zahrbtnost, obrekljivost — to se je temu francoskemu državniku zdelo nekaj koristnega in samo po sebi umevnega.

Minister Talleyrand je s svojimi dejanji dokazal, da se svojega nauka res držal. Bil je Napoleonov minister in kancler. Bil pa je tako zvihačen, da se ga je sam veliki Napoleon bal. Odpustil pa ga ni, ker ga je potreboval. Toda že takrat, ko je veliki cesar bil še mogočen, ga je izdajal ter njegove načrte skrivaj dajal Angležem ter drugim Napoleonovim sovražnikom. Ko je Napoleon padel, je kajpada njegov kancler sovražnikom pomagal cesarja ponižati, nakar je postal minister rodovine Burbonske. Kajpada je mož imel uspehe. Toda v zgodovini slovi njegovo ime kot ime največjega lažnika, izdajalca in prevaranta.

Laž je nekaj grdega. Sveto pismo nam tako nazorno pokaže, da je oče laži sam hudič, ki si jo z lažjo pomaga, da je preslepi prva dva človeka in ju zapelja v greh. To je bil izvirni greh, ki še dandanes bremeni človeški rod. Izvirnega greha in vseh njegovih nesrečnih posledic, katere od Adama do današnjega dne tarejo človeški rod, je kriva hudičeva laž.

Ko dandanes gledamo, kaj se po naši slovenski zemlji dogaja, vidimo, da je največ nesreč zakrivila laž. Spomnite se še morebiti tistega veličastnega dne, ko je rajni nadškof dr. Jeglič v Celju imel katoliški slovenski mladini tisti svoj zadnji govor. Takrat je dejal, da Satan zbira svojo fronto, da pa se morajo katoliški ljudje zbrati v božjo fronto, da bi Satanova fronta ne zavladovala po slovenski zemlji. Takrat je vsakdo, ki je tisti čudoviti in prevoški govor poslušal ali bral, sklenil, da se bo držal božje fronte ter se bojeval zoper Satanovo. Malo let je minilo od tistega govora, ki ga ljudje še niso pozabili, vendar je marsikateri izmed nekdanjih poslušalcev medtem bil zašel v Satanovo fronto, ker ga je zvalila mamljiva — hudičeva laž.

Sele po tolikšnem trpljenju in razočaranjih se zaslepljenim siromakom oči odpirajo.

Laž je tisti strup, ki v človeški družbi lahko naredi največje razdejanje. Slovenski človek je od nekdaj sovražil laž. Kako modro govori naš pregovor: 'Kdor laže, tudi krade.' Kakor iz lenobe izvirajo grehi in zablode, ki temelje v slabotni človeški volji, tako iz laži izvirajo grehi, ki so doma v zlobi in hudobiji. Navadno pa se sboje skupaj pomeša. Dokler je v kaki sosedi en sam človek, ki laže, še ni take škode. Ljudje ga poznajo in na njegove besede nič ne dajejo. Kadar pa se laž javno razpase, postane velika socialna nesreča, ki lahko v nearečo pahne cele narode.

Le verujte nam, mladi ljudje, da so že bili časi, ko je laž vladala narodom, včasih domala vsem narodom sveta. In tudi to, da so tisti časi za svet bili huda preskušnja, ker so to bili časi velikega trpljenja, joka in solza.

Resnica je hčerka božja. Zato se je vsekdar držal fant moj, pa boš postal mož, ki ga bodo vsi spoštovali. Včasih je zaradi resnice treba tudi kaj trpeti. Kdor pa za resnico ni pripravljen trpeti, tak je špekulant, ki bi bil takol pripravljen s hudičem kompromisno sklopiti, če bi mu to kaj neslo. Od takih mož pa nikar ne pričakujemo srečne prihodnosti! — Zato ljubimo resnico!

Na dvorišču gradu v Polhovem gradu

Vojni dogodki preteklega tedna

Neustrašena bramba na Siciliji

Italijansko vojno poročilo št. 1164 od dne 2. t. m. se glasi, da so osne čete na Siciliji z živahnimi protinapadi zadrževale vztrajno sovražno ofenzivo na severnem in srednjem odseku tega bojišča. — Pri bombardiranju Neaplja in salernske obale je sovražnik izgubil pet letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1165 od dne 3. t. m. naglašja, da je sovražnik svoje napade razširil tudi na južni odsek sicilskega bojišča, kjer so se razvili hudi boji. — V vodah južne Kalabrije so italijanski motorni torpedniki imeli boj s sovražnimi motornimi torpedniki ter so vzdržali njihov napad. — Pri letalskih napadih na mesto in okolico Neaplja, na razne kraje na Siciliji in Sardiniji je sovražnik izgubil 8 letal. — Nad Sardinijo je samo en italijanski letalski raj zbil v ponovnih spopadih 12 sovražnih dvomotornih letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1166 od dne 4. t. m. navaja, da na sicilskem bojišču je cele štiri dni divja silovita bitka, ki je posebno huda na srednjem odseku med krajema Regalbuto in Centuripe, kjer je sovražnik ponovno poskušal predreti osne vrste, katere pa se žilavo branijo. — Nad vzhodnim Jonskim morjem je sovražnik izgubil pet letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1167 od dne 5. t. m. pove, da so osne čete neustrašeno odločno zadrževale ponovne sovražne sunke sovražnih sil na sicilskem bojišču. Nemška bojna letala so bombardirala pristanišče v Palermu, kjer so potopila en rušilec ter dva parnika s 13.000 tonami, poškodovala pa eno križarico, tri rušilce in osem trgovskih ladij s 30.000 tonami. — Sovražnik je spet bombardiral mesto Neapelj, kjer je razdejal mnogo stanovanjskih hiš, pri čemer je izgubil sedem letal. Italijanska letala pa, ki spremljajo prevozne spremljave, so uničila še šest letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1168 od dne 6. t. m. naznaja, da se na srednjem sicilskem bojišču italijansko-nemške enote žilavo bore. Mesto Catania, ki ga je sovražnik cele tri tedne napadal in od vseh strani bombardiral, je bilo izpraznjeno. Civilno prebivalstvo se je vzorno vedlo. — Italijanski in nemški bombniki so bombardirali sovražno ladjevje v pristaniščih Palermo in Augusta. — Osnovi lovci so uničili 5 sovražnih letal. — V noči na 4. avgust je italijanska podmornica vdrila v sidrišče v Gibraltaru, kjer je potopila dva parnika po 7.500 ton ter eno 10.000 tonsko petrolejsko ladjo. — Med bombardiranjem Neaplja je bilo 210 ljudi ubitih, 464 pa ranjenih.

Boji na Ruskem se nadaljujejo

Nemško uradno poročilo od 2. t. m. pripoveduje, da so nemške čete ob reki Mius zavzele važno sovražno postojanko in da so južnozahodno od mesta Orel bili odbiti sov. napadi.

Nemško uradno poročilo od 3. t. m. omenja, da je pri Kubanju bilo odbitih več sovražnih napadov, da pa se je nemški napad pri Kujbiševu uspešno nadaljeval. Pri Orlu je sovražnik nadaljeval svoje napade, pa so jih nemške čete junaško odbijale. — Dne 1. in 2. avgusta je sovražnik izgubil 227 letal.

Nemško uradno poročilo od 4. t. m. objavlja, da so v silni bitki pri reki Mius nemške čete razbile sovražne vdorne napade, pri čemer je sovražnik izgubil 17.895 ujetnikov, 730 tankov, 703 topove, 398 metalcev min in mnogo orožja. Ob reki Donec in pri Bjelgorodu je sovražnik poskušal predreti nemške postojanke. Pri Doncu je bil predor pretržen, pri Bjelgorodu pa se boji še nadaljujejo. — Pri Orlu so bili sovražni napadi odbiti. — Sovražnik je včeraj izgubil 118 letal.

Nemško uradno poročilo od 5. t. m. pravi, da so včeraj Rusi ob reki Mius začeli hudo napadati novo dobljene nemške postojanke severno od Kujbiševa, da pa so se vsi ti napadi ponesrečili. Tudi ob srednjem teku reke Donec so sovražni napadi bili brez uspeha. Pri Bjelgorodu pa se boji, polni sprememb, nadaljujejo. Mesto Orel je bilo v noči med 4. in 5. avgustom izpraznjeno, ko so bile uničene poprej vse vojaško pomembne naprave.

Nemško uradno poročilo od 6. t. m. razglasa, da je sovražnik pri reki Miusu z vsemi sredstvi skušal dobiti nazaj izgubljene postojanke, da pa ni dosegel nobenega uspeha. Pri Bjelgorodu se krvavi boji srdito nadaljujejo. Južnozahodno od Orla je sovražnik na enem kraju vdril, pa je bil takoj zajezjen. Drugod pa so se vsi njegovi napadi ponesrečili. — Včeraj je sovražnik izgubil 209 oklepnikov in 84 letal. Od začetka te velike bitke na vzhodu, torej v enem mesecu, so Nemci na tem bojišču ujeli 69.164 ujetnikov, uničili ali zaplenili 7848 oklepnikov, 3063 topov in 1620 metalcev min. Letal je sovražnik izgubil 3731.

Drevesa je dvigal v zrak

V španskem Cercelanu se je pojavil nedavno zračni vrtnec, kakršnega ne pomnijo najstarejši ljudje. Vihar je ruval drevesa, jih dvigal s tal ter jih je nosil po zraku do 200 m visoko. Izreden pojav je bil po ljudski sodbi v zvezi s potresom, ki je trajal ves čas zračnega vrtnca, to je nad eno uro.

Nad nogometaše so se spravile

V nekem južnočeškem kraju je čebelni roj napadel nogometno igrišče v trenutku, ko so nogometaši igrali. Igralci in gledalci so bili pogrti v beg in čebele so obvladale igrišče, dokler jih niso z ognjem pregnali. Šele čez trideset ur so mogli nogometaši nadaljevati svojo igro. Več nogometašev so čebele opikale in so jim morali nuditi zdravniško pomoč.

Podzemna jama kot zaklonišče

Podzemna jama pri Mühlspen na Westfalskem, ki je domačemu prebivalstvu nudila zatočišče že v nasledstveni vojni pred Španci in Švedi in med 30 letno vojno pred Rusi in Švedi, spet nudi prebivalstvu varno zaklonišče pred letalskimi napadi. Jama je dolga 8 km, je razsvetljena z električno lučjo.

Iz zgodovine cigarete

Cigarete so začeli uporabljati v Evropi šele pred sto leti. To modo so prav za prav uvedle Španjolke, ki so začele kaditi cigarete namesto pip in cigar. Po drugem viru pa je Francija vpeljala cigarete v Evropo, in sicer po vojaki, ki so se vračali iz Alžira, kjer kadijo domačini že od nekdaj tobak v ovitkih.

Varčevanje s steklom

Budimpeštanski župan je pozval prebivalstvo, naj v toplih mesecih sname notranja ali zunanja okna, da v primeru sovražnega letalskega napada ne bo razbitega preveč stekla zaradi zračnega pritiska. Oblastva bodo nadomestila samo polovico razbitih stekel.

Bolgarija bo pridelala mnogo krompirja

Letos se obeta v Bolgariji izredno dobra letina krompirja in časopisi že opozarjajo, da bo treba na veliko izvesti sušenje krompirja, ker bo pridelek tako velik, da svežega ne bo mogoče porabiti vsega.

Vinsko borzo bodo ustanovili

madžarski vinogradniki v Budimpešti. Borza naj bi preprečila premočno kolebanje vinskih cen. Dosedaj je v tem smislu delovala zadruga vinogradnikov, ki so se prepirali, da bi vinska borza boljše služila temu namenu. Vinska borza bi tudi pospeševala pridelek boljših vin.

Pet letin

Znano nemško podjetje Ig. Farbenindustrie ima veliko preizkuševalnico, kjer delajo izkušeni vrtnarji razne poskuse s sočivjem. Zemljo umetno segrevajo, za kar uporabljajo iz industrijskih naprav toplo vodo, ki so jo spuščali prej v reko. S to vodo segrevajo gredice, ki so ograjene z betonskimi stenami in pokrite s steklom. Sprednje stene lahko odstranijo, kadar obdelujejo gredice. Umetno segrevanje zemlje omogoča mirno izkoriščanje že v začetku pomladi in pospešuje rast rastlin, tako da dosežejo pet ali celo šest letin v letu.

KRATKE

Obvezne delovne knjižice za delavce, nameščenice in male obrtnike je uvedla Romunija.

Zaradi hudih zim (l. 1939-40 in 1941-42) je padlo število sadnih dreves v Nemčiji za 28% na 110,9 milijonov dreves.

1.936.000 glav goveje živine šteje medaj Hrvaška, ki hoče s celo vrsto ukrepi doseči 3 milijone repov.

Nova samostojna država Birma je napovedala vojno Združenim državam in angleškemu imperiju.

Dosedanji sovjetski poslanik v Londonu Majski se ne bo več vrnil na svoje službeno mesto.

Na stotine prostovoljcev za indijsko narodno vojsko proti Angliji se vsak dan priklasi v Siamu.

Za izrednega komisarja pri mladinskih ustanovah razpuščene fašistične stranke je imenovan general Giovanni Benedetti.

Umri je predsednik čunghinške Kitajske King Lin Sen; bil je zadnje čase hudo bolan.

Na mine je zadela švedska podmornica Ulben; 32 mrtvih.

10 novih poljedelških poskusnih šol za izobražbo kmetov in kmetice so odprli v Bolgariji.

1290 polotov je doslej izvršil nad sovražnikovim ozemljem nemški stotnik Hans Ulrich Rudel.

Atenski list »Nea Estia« priobčuje pet Petrarikovih sonetov (12, 22, 54, 95, 147) v grškem prevodu.

Približno 80% vsega zlata na svetu imajo sedaj Združene države ameriške.

400 vagonov sadnih sokov bo imela letos na razpolago Romunija.

Število pralčev se je v Angliji med to vojno skrtilo za nad dva milijona.

Vse strohe je odnesel vihar v ameriškem mestu Baldestonu v državi Texas.

Uporaba civilne sile omejiteli in razdeljevanje uredili sedaj tudi na Portugalskem.

Eksplozija je povzročila silovite požare v dinamitnem skladišču Mountain pri Redingu v Kaliforniji.

6000 letal je že sestrelil nemški lovski roj Moelders pod poveljstvom podpolkovnika Nordmanna.

Prvi tečaj za stenografijo in strojeopisje za vojne slepce so zaključili te dni v zavodu za slepce v švedskem Stockholmu.

Znatne količine pomaranč in citronov je Slovaška naročila v Španiji zaradi ugodnih cen.

Zaradi uvoza več sto vagonov bolgarskega premoga vodi Bolgarija pogajanja z Madžarsko.

28 novih sodobnih tramvajskih voz bodo dobavile bolgarski Sofiji italijanske in nem. tvrdke.

Več ko tisoč človeških trtev je zahtevala poplava v indijski mestu Vijainagar.

Reka Nil še ni imela nikdar tako malo vode kakor letos.

Dnevno letalsko zvezo so uvedli med egipčanskim Kairom in Moskvo.

29. julija je minilo 200 let, odkar je cesarica Marija Terezija proglasila Subotico za mesto.

9 milijonov šolarjev je imela preteklo šolsko leto Nemčija.

Župan v argentinskem mestu Buenos Airesu je prepovedal kazati sovjetski film »Vojni dan«.

Napolitanski nadškof je izdal duhovnikom oklic, naj v teh časih sodelujejo z oblastmi.

Omiko, izročilo, Evropo, da, celo gospodarski liberalizem in angleški ter ameriški kapitalizem branijo le evropske sile, piše romunski list »Porunca Vresni«.

Odstopil je kot kr. poslanik pri Sv. stolici grof vitez Galeazzo Ciano.

344 milijard dolarjev znaša ameriški vojni račun, kakor ga je objavil te dni državni predsednik Roosevelt.

Novo bogato žilo kroma so odkrili v okrožju Sarubuna na Japonskem.

Z marsičem, kar morate vedeti sleherni izobraženec — Vas bo SEZNANIL

„SVET“

Komunisti so poklali vso Hudnikovo družino

Hudnikova mama

Bilo je lani pozno v jeseni (17. novembra). Pridne kmetijske roke so že pospravile, ko so komunistične tolpe prišle osvobodjati tudi Dobrovo. Te večera so prišli v hišo p. d. Martinovcu na Selo in zahtevali Hudnikovo družino, da gre z njimi. Po kratkem času so odpeljali v gozd: Matija (roj. 1914), Francko (roj. 1896), Poldeta (roj. 1909). Mimgrede so vzeli še sina Ivana (roj. 1908) in njegovo ženo Ivano (roj. 1911). Vse so odpeljali v gozd in pobili. Lojzetova žena, ki je ob prihodu komunističnih tolp padla v nezavest, je nekaj dni potem zaradi prestane groze umrla. Takoj po njenem pogrebu so komunisti prišli še po moža Lojzeta. Otroci so se obešali na očeta in jokaje moledovali okoli komunistov, naj jim spustijo očeta, pa zaman. Od takrat za Lojzeta ni več nobenega sledu. Čez nekaj dni so prišli še po mater. Kakih deset minut zunaj vasi so ljudje slišali strel. Našli so pozneje tudi grob, v katerem je ležala mrtva mati. Morilec ji je s krampom razmesaril del prs. Morilec Rehar iz Dobrove, ki je zakrivil vse te zločine, je že spomladi prejel plačilo. Drugih Hudnikovih do danes še niso našli. Daj Gospod, da bi tudi strašne žrtve poštene Hudnikove družine ne bile zaman za vse naše ljudstvo!

Lojze z nevesto

Ivanka in Matija

Francka in Ivan

Albina in Polde

70 letnica obstoja ljubljanske tobačne tovarne

V petek 6. avgusta je poteklo 70 let, odkar je začela tobačna tovarna obratovati v sedanjem poslopiju na Tržaški cesti v Ljubljani. Dve leti prej je tovarna poslovala v »cukrarni«, kjer so delali v prvi vrsti le smodke in zato so nekateri imenovali tovarno z domačim imenom »smodkarnica«. Tovarno je sezidala družba, ki ji je načeloval stavbenik Samek. Vsa stavbna dela so bila preračunana na 215.505 goldinarjev. Tovarna je zaposlovala nad 1000 delavk in nekaj delavcev. Smokke tovarne so zaslovene daleč naokrog. Ko

je bila tobačna tovarna v »cukrarni«, je 10. januarja 1872 izbruhnil silovit požar. Neka delavka se je smrtno ponesrečila, 9 delavk je bilo hudo poškodovanih.

Obnova ruskih kmetij

Nemški državni minister za zasedene vzhodne dežele Alfred Rosenberg je izdal naredbo o vzpostavitvi zasebne lastnine nepremičnin v generalnih komisariatih Estonske, Letonske in Litve. Postopno bodo obnovi zasebnih kmetij izvršili tudi na ostalem zasedenem ozemlju. V Ukrajini so Nemci že lani ustanovili 300.000 samostojnih kmetij, in sicer na ta način, da so 10% prejšnjih kolhozov, odnosno poznejših skupnih gospodarstev spremenili v zasebne kmetije. Do spomladi prihodnjega leta bo v Ukrajini že en milijon samostojnih kmetij. Pri razdelitvi zemlje upoštevajo okolnost, da mora biti kmetija tako velika, da lahko preživlja kmetovo rodbino.

V Bolgariji goje kavčuk

V Bolgariji so pričeli gojiti kavčukovo bilko Kokt-Sagis. Bolgarski zavod za poljedelske poskuse je nakupil večje količine semen v Nemčiji, ki se je v bolgarski zemlji zelo dobro obneslo. Bilke vsebujejo 9 do 10 odstotkov čistega kavčuka. Na hektarju zemlje pridobe do 200 kg dragocene kavčukove surovine.

NOVI GROBOVI

† Dekan Ivan Tomažič

Dne 3. avgusta popoldne se je v Trebnjem smrtno ponesrečil s kolesom po vsej naši škofiji znan duhovni svetnik in trebanjski dekan g. Ivan Ev. Tomažič. Z njim je škofija izgubila enega najbolj delavnih dušnih pastirjev v vsej naši pokrajini. Ivan Tomažič je bil po rodu iz Most pri Ljubljani, kjer mu je zatekla zibelka 1885. Novo mašo je daroval 12. julija 1909, nato pa služboval na Selu pri Kamniku, pozneje kot katehet v Ljubljani. Leta 1929 je bil imenovan za dekana v Trebnjem, kjer je uspešno pastirjal do svoje preazgodnje smrti. Pokojni g. dekan je bil izvrsten prosvetni delavec in večkratni odbornik Prosvetne zveze, dalje predsednik trebanjskega prosvetnega okrožja, posebno veliko zaslug pa si je pridobil kot zadrudni delavec. Ohranimo ga v spominu in molimo zanj!

Brata Stanko in Metod Erjavce

Zadel ju je močan električni tok. V Višnji gori se je v torek 2. avgusta pozno zvečer zgodila huda nesreča. Žrtvi električnega toka sta postala sinova pokojnega višnjegorskega župana Josipa Erjavca, brata 28 letni Stanko Erjavce, elektrimonter, in kmet Metod Erjavce, 25 let star. Prvi je v bližnji vasi Polje napeljeval glavni vod električne naprave, drugi mu je pri napeljevalnih delih pomagal. Zadel ju je okoli 20.30 po nesreči močan električni tok. Bila sta na mestu mrtva. Vsaka zdravniška pomoč je bila brezuspešna. Oba brata sta bila dobra in odločna fanta. Pogreb obeh bratov je bil v četrtek, 5. julija, na farno pokopališče v Višnji gori. Bodi pokojnikom ohranjen časten spomin, sorodnikom naše iskreno sožalje!

Stalno na zalogi

knjige „Slovenčeve knjižnice“

Peterlin Alojzij, trafik, Vel. Lašče

V Smartnem pri Litiji je umrl eden najstarejših gasilcev 84 letni Franc Hauptman p.d. Polarijev stric. — V Ribnici so pokopali absolviranega juri sta Zlatka Flega, doma iz Laškega. — V Mokronogu je odšel po večno plačilo veleposestnik Slavko Strel. — V Ljubljani so zapustili solzno dolino: posestnikova žena Franciška Žitnik roj. Ponikvar, Močnik Julija, pisateljica Lea Faturjeva, diplomirani filozof Zdenko Aljantič, 76 letna Močnik Julija. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Dne 25. julija 1943: Rimsko prebivalstvo manifestira po ulicah.

Kaj je NOVEGA

Župnim uradom in našim zastopnikom

Tiskovine za naročanje »SLOVENCEVEGA KOLEDARJA« smo poslali vsem župnim uradom in zastopnikom. Če jih niste prejeli, pišite ponje. — Poskrbite, da bodo naročila za koledar čimprej pobrana. — Držite se poslanih navodil.

»SLOVENCEV KOLEDAR«
LJUBLJANA

d Zlati mašni jubilej je obhajal na dan farnih patronov sv. Mohorja in Fortunata znani primorski župnik in dekan g. Valentin Pipan. Na mnoga leta!

d Osemdesetletnik je postal tesar Ignac Rozman z Vrhnike.

d 30 let ke vzorno deluje na kmetijski šoli na Grmu strokovni učitelj Franjo Malasek. Na mnoga leta!

d Sedesetletnik je postal zaslužni slovenski redovnik p. Valerijan Učak. Bog ohrani jubilara še mnogo let Cerkvi in narodu v največje koristi!

d Sedemdesetletnico rojstva je praznoval nedavno v Varaždinu Jakob Zdravce, znani slovenski industrialec in priznan strokovnjak v mlinskih zadevah, doma iz Središča ob Dravi.

d Začasna omejitev obsega dnevnikov. Po odredbi ministrstva za ljudsko kulturo izhajajo vsi dnevniki v Kraljevini do nadaljnjega štirikrat na teden na dveh in dvakrat na teden na štirih straneh. Jutranjki izhajajo na štirih straneh s četrtkovno in nedeljsko številko, popoldnevnik pa s četrtkovno in sobotno številko.

d Posle civilnega komisarja za črnomeljski okraj vrši dr. Pepe Ferdinand.

d Nova maša v Cerknici. Dne 15. avgusta, na praznik Marijinega Vnebovzeta, bo v naši župni cerkvi pel novo mašo naš rojak g. novomašnik Ivan Ročan. Novomašni govor bo imel g. dr. Al. Tomc. G. novomašnik se bo v soboto 14. avgusta popoldne pripeljal na Rakek, kjer bo v soboto popoldne ob 6 v novi župni cerkvi pri slovenskih večernih podelil vsem župljanom na Rakeku novomašni blagoslov. Po blagoslovu se bo odpeljal v rojstno župnijo, kjer ga bomo sprejeli ob 7 zvečer. Naslednji dan, v nedeljo, pa bo ob pol desetih pristopil v naši župni cerkvi k Marijinemu oltarju, kjer bo pel prvo sveto mašo. Vsa župnija se veseli te velike sreče, da bomo imeli pri nas novo mašo. Veselimo se prihoda g. novomašnika in iskreno čestitamo g. novomašniku in vseh Rovarovi družini.

Namesto venca na grob prečastitega pokojnega gospoda Ivana Tomažiča, dekana in župnika, poklanja za izseljenca 500 lir škofiškemu odboru Hranilnica in posejilnica v Trebnjem.

d Na odgovor poklicani. Z ukrepom, ki je v teku, je bila v Rimu sestavljena posebna komisija, ki bo imela za nalogo uradno ugotoviti po podatkih pristojnih finančnih organov način hitrega naraščanja posesti premoženja in nepremičnin tistih oseb, ki so opravljale javne službe v času politične delavnosti od 22. oktobra 1922 do 24. julija 1943. Komisija bo tudi ukrepala o morebitni predaji tega premoženja državi.

V kmetijsko gospodinjstvi šoli Ubogih šolskih sester de Notre Dame v St. Jerneju na Dolenjskem se bo pričel redni pouk 1. oktobra 1943. Tečaj bo trajal do 31. marca 1944. Pogoje za sprejem daje vodstvo šole.

d Ljubljanci se pridno kopajo. V vročih pasjih dnevih so vsi kopalci in ljubitelji kopalnega športa zelo zadovoljni in je sedaj kopalna sezona v polnem razmahu. Glavni val kopalcev z vsemi prirastki prihaja tja na Ljubljano, ki je ob obeh bregovih že od zgodnjih dopoldanskih ur do pozne večera gosto obljubljena. Vrvjenje ob največji vročini je res podobno vrvežu ob velikih morskih kopališčih. Dnevno se ob Ljubljani zbere do 10.000 in še več kopalcev. Da je Ljubljana tako obljubljena, je pripisovati tudi velikemu dotoku kopalcev iz bežigradskega okraja, iz Šiške in drugih okrajev.

d V Ljubljani je pri kopanju utonil 30 letni pekovski pomočnik Slivšek France iz Gmajne. To je že tretja letošnja žrtev Ljubljane.

d Toča na Dolenjskem. Iz St. Lovrenca na Dolenjskem pišejo dne 28. julija: Včeraj popoldne je zadelo večino naše župnije silna neureca, ker

jo je pobila huda toča. Po prav soparnem dnevu je začelo okoli 6 popoldne grmeti, bliskati in treskati in kmalu nato se je vsula prav debela in gosta toča, ki je klestila blizu pol ure med hudim viharjem in silnim nalivom. Bila je debela kakor orehi in nekateri de belejša, ki je pokrila tla, da je bilo videti, kakor bi bil sneg zapadel. Prišla je nekako od St. Vida sem in je pobila, kakor pripovedujejo, posebno v Zubni, pa tudi Gornje Prapreče, Mekote in Medvedjek, od tam pa nato Martinjo vas, Vrhovo, Matiji dol, Dolgo njivo, Prapreče in Sent Lovrence, pa tudi Kukenberk, malo manj pa Veliki Videm in še manj Mali Videm in Krtino. Skoraj nič pa ni pobila na Zabajku in Mali Loki, prav nič pa v Mačkovicu, Trnju in na Veliki Loki. Tudi na Koreniti se ne pozna toča, pač pa je bil tudi tam hud vihar in naliiv. Ravno tako je ni bilo nič v Stebanji vasi. Toča je uničila, koder je pobila, koruzo, proso, ajdo, fižol in tudi druge pridelke, tudi sadje je uničeno in dreveje okleščeno. Veliko škoda pa je naredil tudi naliiv, ki je odnašal zemljo z njiv. Toča je pobila tudi nekaj šip po oknih. Take toče s takim viharjem in naliivom ne pomni pri nas nihče, tudi ne najstarejši ljudje.

d Petelin kot zobozdravnik. V Rovinju je neka žena krmila kokoši. Domači petelin ji je zobal rjnce kar iz roke. Nenadoma pa se je zagnal v žensko, se zasedel s kljunom v njeno čeljust ter ji izpulil zob. Dogodek je zbudil daleč na okrog nemalo zanimanje.

d Velike povečane fotografije po vsaki sliki izdeluje lično in solidno FOTO BEM, Ljubljana, Wolfova 6.

d + 32.8° C je zaznamoval v sredo 4. avgusta trnavska vremenska opazovalnica v Ljubljani.

d V zadnjih 15 dneh je bilo rojenih med letalskimi napadi v Neaplju 15 otrok. Trinajst je bilo živorojenih, dva sta pa prišla mrtva na svet.

d Vinske cene letošnjega pridelka se bodo ravnale po alkoholni stopnji. Za vsako alkoholno stopnjo je določenih 45 lir.

d Na črni borzi v Alessandriji so pristojni činitelji zaplenili prekupevalcem 30 kg olja in 190 jajc, ki so jih nato razdelili med siromake.

d En vagon krompirja za ljubljanske gostilničarje je nakazal »Prevod«.

d V Račji v Ponikvah je utonil pri kopanju 22 letni Vinko Vidmar iz Zagorice.

d Vinski ceniki za podeželje se dobe v pisarni Združenja gostinskih obratov v Ljubljani. Vsak obrat mora imeti javno izveščen vinski cenik, ker bo sicer kaznovan. Zastopniki posameznih občin naj se zglase v pisarni Združenja, kjer dobe cenike za vse gostilniške obrate njihove občine oz. kraja. Ceniki so veljavni za podeželje, dasi je morda v posameznih oddaljenih občinah manjša občinska trošarina, ker so prevozni stroški vina toliko večji.

d Pod orožje so poklicani bivši zvezni tajniki, zvezni podtajniki, tovarniški zaupniki in skvadristi iz ustanov razpuščenih fašistovske stranke.

d Prva avgustova nedelja je bila vroča. V senci je kazal toplomer nad 30 stopinj Celzija. d 9000 italijanskih rojakov se vrača iz italijanske Vzhodne Afrike. Dospeli bodo v določena pristanišča v drugi polovici avgusta.

d Nesreča na počiva. V Kočevju je s tovrnega avtomobila padel 42 letni delavec Janez Vidmar in si zlomil desno nogo. — Zakovšek Janez, 35-letni delavec na Vrhniki se je pri cepljenju drv usekal v desno nogo. Poškodba je huda. — V Zlebiču pri Ribnici je doletela pred dnevi kovaškega mojstra, 44 letnega Alojzija Starca, nenavadna nesreča. Koval je konja in zabijal žebelj v podkev. Pa mu je odletel in ga z ostrino zadell v desno oko. — Pri padcu z drevesa si je zlomila desno 15 letna Herma Jakičeva iz Velikih Lašč. — Pri padcu pod voz je dobil notranje poškodbe Anton Leskovec, 74 letni posestnik z Vrhnike. — Ko je padel s kozo, si je zlomil desno Janez Svetek, 11 letni zidarjev sin iz Slivnice. — Z lestve je padel in si poškodoval desno 40 letni delavec Jakob Andrejka iz Ljubljane. — Pri padcu po stopnicah si je zlomila levico 12 letna Valetina Ogrinova z Vrhnike.

Okrog sosedov

s Ob silnem neurju v Ziljski dolini je strela zažgala več kmetijskih poslopj. Pogorelci so Matija, Stefan in Anton Trajar, vdova Tomanova in kmetovalec Tomaj.

s Mesto Kranj, ki bo v nekaj letih obhajalo tisočletnico svojega obstoja, je največje in najpomembnejše mesto na Gorenjskem. Kakor poročajo nemški listi, bo postal Kranj mesto z 20.000 prebivalci. Danes šteje Kranj 14.000 prebivalcev, ki stanujejo v mestu, poleg teh pa je v mestu zaposlenih še 2000 ljudi, ki stanujejo v raznih okoliških občinah. Na obronku Kranja pa gradi neko velepodjetje za svoje uradnike in nameščence stanovanjsko naselbino v večjem obsegu.

s V srbskem Valjevu so na koncu letošnjega šolskega leta odbarovali najboljše dijakke in dijakinke 4. in 8. razreda srednjih šol s hranilnimi knjižicami z večjimi ali manjšimi zneski. Med odlikovanci je bila tudi Slovenka Metka Ahačičeva iz Trčica, ki je dobila kot najboljša učenka valjevskih meščanske šole hranilno knjižico s 1000 din. Pri slovesnosti so bili navzoči vsi valjevski odličniki.

s Kosa — vzrok smrti. 30 letni železniški uslužbenec Franc Karo z Meljskega hriba pri Mariboru se je vračal s koso na rami proti domu. Med potjo mu je spodrsnilo in je padel na pobočju. Nesreča je hotela, da je padel na svojo koso in se močno urezal. Ker ni bilo nikogar v bližini, ki bi mu prihitel na pomoč, je Karo izkrmavel. Njegovo truplo so našli drugi dan.

s Nove stodinarske bankovce je izdala Srbija. Na sprednji strani je slika sv. Save, na zadnji pa slika srbskega kmeta s parom volov. V desnem kotu je nov srbski državni grb.

s Nad 900 milijonov kun je izdala Hrvatska v prvih dveh letih svojega obstoja za javna dela.

s Pomen oljnat repice. Hrvatski državni urad za cene je določil odkupno ceno za letošnjo oljnat repico na 15 kun za kilogram. Pridelovalci dobe poleg tega 10 kun nagrade za vsak oddani kilogram. In končno morejo dobiti za vsakih 100 kg oddane oljnat repice še 5 kg očiščenega olja po tovarniški ceni.

s Dijaško obvezno delo. V svrhu vedno tesnejšega stika med Spodnjo Stajersko in ostalimi nemškimi pokrajini bodo tudi letos prišli na obisk dijaki in dijakinke iz Reicha. Dve sto študentov in študentk bo porazdeljenih po posameznih okrožnih vodstvih, kjer bodo prirejali vsake popoldneve, udeleževali pa se bodo tudi v otroških vrtcih in pri pomoči družinam. Nadalje bodo zaposleni v raznih spodnjestajerskih podjetjih. V Roški Slatini bodo dijake in dijakinke najprej v posebnem taborišču uvedli v obvezno delo.

s Preskrbovanje s cigaretami je sedaj v Srbiji urejeno tako, da vsak kadilec lahko dobi tedensko 50 komadov cigaret ali odgovarjajočo količino tobaka. Nekateri trafikanti so pa hoteli te predpise izigrati ter so poskrili tobačne zaloge, oziroma jih niso razdelili med kadilce, ker so cigarete lahko prodajali na črni borzi s 300 ali celo 400 odstotki dobička. Oblasti so prišle mnogim na sled ter so jih obcutno kaznovali.

s Belgrajski policijski organi so napravili v več slaščičarnah preiskavo ter so pri tem ugotovili, da so posamezni slaščičarji prodajali sladkor, ki so ga dobivali od ravnateljstva za prehrano, na črni borzi, sladkarje pa so sladkali s saharinom. Oblast je zaradi ugotovljenih zlorab kaznovala vse slaščičarje s tem, da je s takojšnjim ukrepom zaprla vse slaščičarne. — Na podoben način se okoričajo s sladkorjem tudi nekateri gostilničarji in kavarnarji.

s Zaradi uporabe filivških kart, ki jih je našla na cesti, je bila pred mariborskim sodiščem obsodjena poštna uradnica Nemec Rozina na 6 mesecev zapora.

s Prva hrvatska tiskarna v Mostarju bo slavila v kratkem 70 letnico ustanovitve.

s Zagrebški zverinjak si je nabavil divjo kozo, imenovano tar, ki živi v planinskih predelih Himalaje.

Slovenčev koledar

spada v vsako slovensko družino! Naročite ga takoj pri župnem uradu ali pri našem zastopniku v vašem kraju.

POBEGU UJETNIK

PRIGODE UJETEGA NAPOLEONOVEGA VOJAKA

Drdrali smo skozi La Chapelle, ko je potegnil iz žepa svojo dozo z njuhalnimi in mi jo ponudil:

»Vi pa kar molčite, gospod Anne.«
»Čakal sem na pripev,« sem odgovoril. »Kako se že glasi tista narodna. Dajte no, zapojte!«
»Slišite,« je dejal, »celo upam, da ne bo dolgo, pa boste kar dobro poznali tudi napev.«
»Ej, pustite mi malo časa, spoštovani gospod! Videl sem, kako so Kozaki vkorakali v Pariz in kako so Parižani okrasili svoje piščke z rodno Častne legije. Pri svojem bratranču Alainu sem doživel, česa je vse zmožna najboljša kri Francije. Kar pripravljen sem že, da menjam svojo domovino, zakaj tukaj ni zame prostora. Rečem pa še enkrat, samo pustite mi malo časa! Morate!«

»Dobro, dobro,« me je tolažil, jaz pa sem iskal po žepu vžigalnik, da bi si prižgal smotko. »Ampak resnica, gospod Anne, vas moramo spraviti v državno zbornico. Prav nadarjeni ste za to.«

Ko smo se bližali Saint Dennisu, je vsahnil tok njegovih besedi in malo za mestom si je potegnil potno čepico čez ušesa in začel dramati. Docela buden sem sedel poleg njega. Pomladanska noč je prinesla hladno sapico in dih konj, ki je strujal nazaj ob svetleke najine kočije, je tvoril med menoj in postiljoni nekak svetniški obštet. Zgoraj pa in nad glavami topolovih alej so se v paradnem pohodu gibali celi polki zvezd. Pogled mi je vzplaval h glavnemu tečaju njihove tihe poti, k Severni zvezdi in ozvezdjem, ki so se gibala visoko gori na severu nad blazinami moje Flore, moje Severne zvezde vodnice in ciljem mojega potovanja. Ob takih mirečih ustnicah sem tudi jaz zaspal in sem se prebudil bedno trepetajoč, da sem bil presenečen, pa se tudi jezil. Ta razdraženost mojih živcev je postajala vedno hušja, tako da je moral gospod Romaine od Amiensa pa vse do obale imeti velike sitnosti z menoj. Kjer smo se ustavili, sem kar goltal, kar sem užil in se penil od jeze, ker smo tako počasi vozili in zamanjavali vprego. V kočiji sem poskakoval kot kapljica vode po razbeljeni plošči. Klel sem nad našo počasnostjo, zahvaljal na odvetnikovo dozo za njuhalni tobak in ko smo konec vseh koncev vendarle dospeli do obale v Calaisu, je manjkalo le malo, da ga nisem pozval na dvoboj, ker je tako razdražljivo in kar metodično uporabljal. Ob našem prihodu je poštna ladja na srečo že čakala pripravljena, da odpluje in urno sva se podala na krov. Za čez noč sva imela vsak svojo kabino in v moji so me veliki valovi, ki so se vsipali preko ladje, ozdravili kot nekaka moralična kopel vsega mojega razdraženega razpoloženja in me zapustili kot beden košček človeka, vsega razbitega in predanega vetrovom na milost in nemilost.

Ko se je dani, smo se izkrcali v Dovru, kjer mi je gospod Romaine pripravil majhno iznenadenje. Ko sva se bližala obrežju in gneči nosačev prtljage ter pohajkovalcev po obali, sem iznenada zagledal — ožarjenosti obraz mojega Rowleyja! In moram povedati, da se je blede klečevje obrežja ob ožarjenosti njegovega obraza kar prevleklo z rožnato barvo. Najraje bi bil padel fantu okrog vratu. Pošteni dečko je držal roko ob čepici in stal tam režeč se v nemem navdušenju. Jaz sem moral, kakor mi je pozneje priznal, ali držati jezik za zobmi, ali pa trikrat zavpiti živijo. Pograbil je mojo torbo in naju vlekel skozi množico v hotel k zajtrku. Podoba je bila, da je porabil vse čas, kar je čakal v Dovru, za to, da je raztrobil povsod, kako imenitne ljudi da pričakuje, kajti krčmar nas je pozdravil že na stopnicah s klečeplazno vljudnostjo. Vstopili smo med spoštljivim molčanjem, ki bi se celo vojvodi Wellingtonu videlo laskavo. Mislim, da bi bili natakarji najraje tekali po vseh štirih, da bi nam postregli, če ne bi bilo malo težko, da bi tako vedenje spravili v soglasje z običajno postrežbo. Navsezadnje sem sam v resnici mislil, da sem vpliven, odličen človek, velik graščak. Za-

voljo tega sem se prav potrudil, da bi prilagodil svoje vedenje in svoj obraz tej mogočni vrsti ljudi; in ko smo pozajtrkovali, smo stopali med vrstami služinčadi skozi vrata, kjer nas je čakal naš voz. Ko sem ga zagledal, sem presenečen vzkliknil in moje oči so iskale Rowleyjeve.

»Oprostite, prosim, gospod Anne, kar sam sem izbral barvo. Upam pa, da si nisem dovolil preveč.«

»Rdeča in svetlorumena — pravi dvojnik tiste nekdanje naše kočije, samo luknja od krogle še manjka.«

»Torej se bomo borili pod starimi barvami, dečko moj.«

»In bomo tudi zmagali, gospod, vrag naj me vzame, če ne bomo.«

Pozno ponoči smo dospeli v London in gospod Romaine se je poslovil od Rowleyja in mene. V Amersham Placu so ga čakali opravki. Rowley me je zbudil čez malo ur, da bi izbral med dvema poštnima voznikoma v modrih jopičih in z belimi klobuki in drugima dvema, ki sta imela jopiče usnjene barve in črne klobuke. Odločil sem se za modro-belo, druga dva pa sem potolažil z napitnico, potem sva z Rowleyjem iznova krenila na pot.

Vnovič sva se vozila po veliki severni cesti, po kateri je drdral voz vedno po deset milj na uro ob trobenju pošnega roga. Povabil sem Rowleyja, da sede kot po stari navadi zraven mene, potem sem se ga pa lotil in izpraševal o njegovih prigodah v Edinburgu in o zadnjih novicah o Flori in njeni teti, o gospodu Robbieju, gospej McRankine in ostalih svojih prijateljih. Pri tem se je pokazalo, da je Rowley pošteno vzljubil mojo ljubljeno dekle.

Tam, kjer je procelje vile gledalo čez hrbet grča, sem odpustil voznika in stopal živigajoč naprej. Ko pa sem dospel do vrtnega ozidja, sem utihnil in poiskal prav isto mesto svojega prvega naskoka. Lahko sem ga našel s pomočjo košatih vej bukev, ki so metale senco čez pot, in se brez šuma vzpel na vrt zida, kjer so me skrivale veje kot prvikat, ali bi me morale skrivati, če bi utegnil čakati. Toda nisem se malo potrudil za to; čemu neki tudi? Niti petnajst korakov pred menoj je stala moja Flora gologlava, nad njo se je kot nekaka šahovnica zgrinjala svetloba jutranjega sonca in zelena senca. Trakasti čevlji so ji bili posuti s kapljicami rose, jutranje krilo pa s cveticami, rdečimi, rumenimi in progastimi tulipani; njej nasproti pa je stal domači vrtnar obrnjen s hrbotom proti meni, z dobro mi znanimi krpmi pod pazduho domačega suknjiča, opiral obe roki na lopato in jo nekaj grajal.

»Jaz vendar tako rada trgam tulipane z listi!«

»Že res, gospica, ampak s tem se jim kvirijo čebule; to je vse, kar vam povem.«

In to je bilo tudi vse, kar sem pričakoval, da slišim. Ko se je vrtnar kmalu nato sklonil in začel iznova kopati, sem z obema rokama potresel bukev in jo pustil, da se je majala sem in tja. Flora je slišala šumenje, se ozrla kvišku in rahlo vzkliknila, ko me je zagledala.

»Kaj pa vam je, gospica?« je rekel vrtnar, ki se je takoj vzravnil, ona pa je bila obrnila obraz drugam in zrla proti zelenjavnemu vrtu.

»Ali ni nek otrok tamle med arti — hočem reči med kosmuljami?«

Vrtnar je vrgel lopato proč in odhitel tja. Tedajci se je ona obrnila, pustila, da so ji padle tulpe pred njo na tla in oči vnovič je vzkliknila od radosti, ko je iztegnila obe roki proti meni! Vse se je zgodilo prav tako kot prvikat, samo s to razliko, da so zdaj tudi moje roke hrepenele njej naproti!

Vrtnar je bil tekel morebiti kakih dobrih deset korakov, kar se je ustavil ali zavoljo šuma, ki ga je naredil, ko sem zlezal z zida, ali pa, ker mu je prišlo v spomin, da je bil že enkrat tako ukanjen. Iznenada se je obrnil, ravno še o pravem času, da je bil priča, kako sva se objela.

»Dobri Bog, varuj me!« je vzkliknil in odracal v največji naglici proti zadnjim vratom.

»Tako je morava povedati teti! Ona bo — kam pa hočeš, Anne?« je rekla Flora in me prijala za rokev.

»Kam neki? — V kurnik seveda!«

Trenutek pozneje sva hitela od veselja in sreče se smejoč po vrtnem drevoredu proti hiši, in ko sva tako hitela, se spominjam, da je, čudno, vendar bilo zdaj prvikat, da sem stopil v Swanston Cottage skozi sprednja vrata.

V zajtrkovalni sobi sva našla gospodično Gilchrist. Na žimnati zofi je ležal zvitek platna, in stara dama je z vatlom v eni roki, v drugi pa s škarjami stopala okrog Ronalda, ki je na moč možato stal na preprogi kamina. Pogledala me je čez svoja zlato obrobjena očala in mi podala desnico, držeč škarje v levici.

»No, želim vam dobro jutro.«

»No, želim vam dobro jutro, gospod; kaj pa zdaj želite od nas?«

»Gospa,« sem odgovoril, »upam, da je ta kar jasno.«

Tedaj je Ronald stopil naprej in mi rekel: »Iz vsega srca vam čestitam, gospod St. Ives! Pa tudi vi mi lahko čestitate, ker sem že imenovan za častnika!«

»Veste, predvsem rajši čestitam Franciji, da je vojske konec. Pa naj govorim čisto resno želim vam vse najboljšel! V katerem polku?«

»V četrtem.«

»V katerem je major Chevenix?«

»Chevenix je pošteniak. Vedel se je iz ravnal kar izvrstno, v resnici!«

»Gola resnica,« je potrdila Flora in pokimala.

»Spreten človek to. Ampak če misliš, da ga zavoljo tega ljubim bolj —«

»Major Chevenix,« je segla vmes gospodična Gilchrist z resnobnim glasom, »me vedno spominja na dve rezili škarij.«

Odprla in zaprla je škarje, ki jih je držala v roki, in jaz moram priznati, da so bile njene kretanje, ko je bodla in rezala s škarjami, občudovanja vredno nazorne. Na tihem pa sem si mislil sam pri sebi: »Gospa, želim bi samo, da bi si bili izbrali drugo prisposobo.«

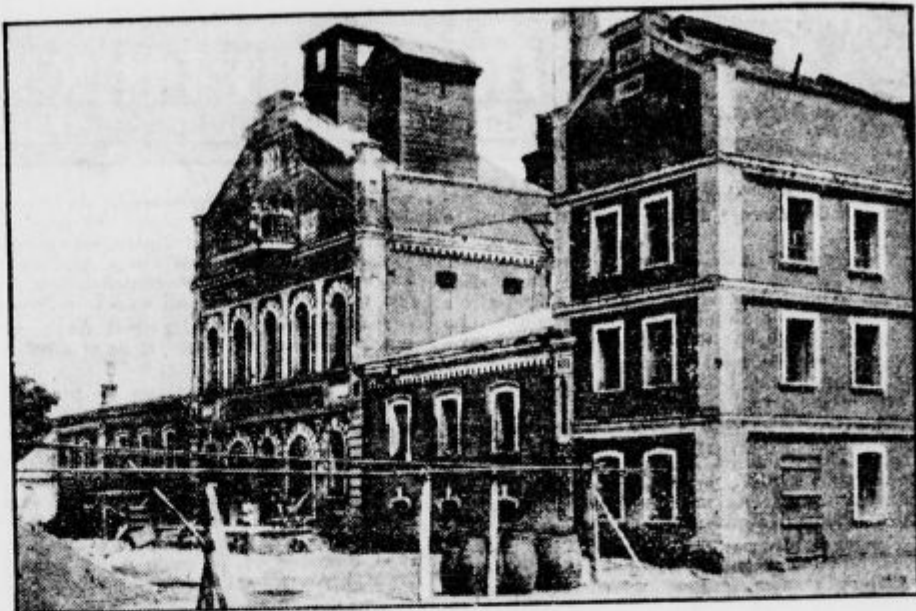
S tem pa želim spustiti zastor čez prigode grofa Anne de St. Ivesa.

Pogled v osvobojeno Ukrajinsko mesto

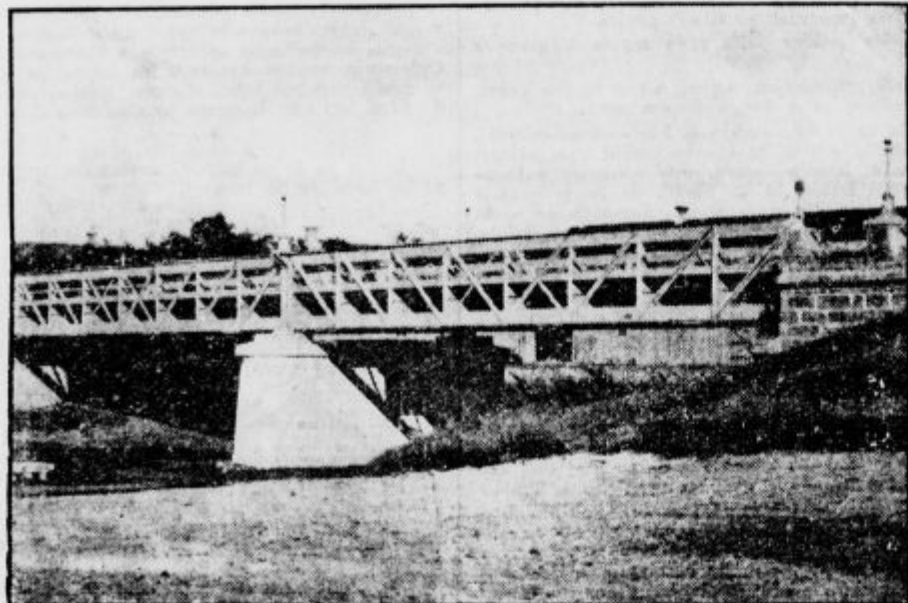
Melitopoljska cerkev, posvečena Aleksandra
Nevskemu

Prva tovarna za žganjekuho v Melitopolju v Tavričski guberniji

Tržnica v Melitopolju; v ozadju del mesta. Ta, kakor tudi vse ostale slike so še iz carske dobe

Most čez malo reko Molochanjo pri Melitopolju

Postopje ukrajinske Vzájemne posojilnice
v Melitopolju

KRALJIČEK

Ljudska povest. Področje France Premrl.

Nekoč je slučajno bral v nekem časopisu med drugim obvestilo, ki je bilo očitno zanj namenjeno, da je namreč prišla zapuščina mojstra Jerneja Gabrička iz Gorjanskega na dan in da je zdaj vsa zadeva o dediščini vsestransko pojasnjena. Po tej važni novici pa je ostal Kraljiček popolnoma hladen. Saj pač ni ma v Gorjanskem in sploh v gorah ničesar več iskati, in kaj se tam godi ali kaj mislijo, ga prav nič več ne zadeva. Nesrečni mladenič je bil sprt z ljudmi, s samim seboj in celo z Bogom. Pač je še hodil ob nedeljah in praznikih k službi božji, toda le iz nekeke bojazni, da ne bi zanemarjal stare, privzgojene potrebe

nekoč je slučajno bral...

navade. Molitvi se je skoraj čisto odtujil. Namesto da bi molil, je bil skregan z Bogom, ki mu pošilja same nesreče, kot si je vtpepel v glavo. Tu je bil nekoč slučajno pri neki pridigi v ljubljanski stolnici, kjer je goreč jezuitski ljudski misijonar tako toplo in prepričevalno govoril, da je vžil tudi Bogu odtujenim dušam svetlobe, tolažbe in poguma. Ta dan je govoril znameniti pridigar o »Domotožju po Bogu«. — Naše srce je nemirno, negotovo, nestanovitno, brez pokoja, dokler ne najde miru v Bogu. — Nimamo tukaj stalnega bivališča, ampak iščemo prihodnjega. — Prave domovine ne najdemo na tem svetu, ampak le pri Bogu, neskončno veličastnem, lepem, dobrem in ljubečem, ki noče nič drugega, kot da bi nas storil resnično in večno srečne. — Kdor zgreši Boga, najvišji in edino pravi smoter, ostane brezdomovinec za večno, in biti večno brez domovine, je največja nesreča, ki more človeka zadeti. — Te misli, prepletene s primernimi zgledi in nazornimi priklici, je razvil večji poznavalec duš prav duhovito in je končal z opominom, da je treba pokazati hrepenenje po Bogu z zvestim izpolnjevanjem verskih dolžnosti, in predvsem spraviti s poti proti večni domovini vse ovire z odkritosrčno, možato spovedjo, ki ni nikaka mučilnica, ampak blagodejna, osvetojuča dušna kopel. — Kraljička ni pridiga samo ganila, ampak tudi globoko v srce presunila. Misel o večnem brezdomovinstvu mu ni več šla iz glave, ta misel ga je preganjala noč in dan. Slednjič ni več mogel vzdržati, in šel je k onemu patru jezuitu, kateremu ni razodel samo vse svoje duševne revščine, ampak mu je povedal, tudi svojo življenjsko usodo od začetka do zdaj. Pater, kateremu je vpljudni, brhki in odkriti mladenič ugajal, ga je s vojimi iskrenimi, prijaznimi očmi smehljaje pogledal in rekel nato dobrotljivo, milodenarja skupaj

in vendar resno in odločno, kot kak očetovski zdravnik:

»Ljubi prijatelj, vas so zadele hude preizkušnje in prav iskreno vas pomilujem. Toda naredili ste tudi veliko napako, ki je pač glavni vzrok vse vaše nesreče. Svojo nevesto ste že malce preveč po malikovalsko oboževali. Najvišje, izključne ljubezni in češčenja, ki gre samo Bogu, se ne sme nikdar izkazovati ustvarjenemu bitju, pa naj bo še tako lepo in prikupljivo. Če se to zgodi, mora poseči vmes ljubi Bog z ostrimi in včasih zelo bolečimi sredstvi, da potegne človeka s krive poti nazaj in ga usmeri spet na življenjsko stezo, po kateri bo došel do svojega pravega smotra. Uredite svoje zadeve z Bogom, vrnite se z zaupanjem nazaj k njemu, in postalo bo lahko spet vse dobro.«

»Dobro ne bo postalo nikdar več, to je izključeno, prečastiti,« je vzdihnil mladenič in zmajal z glavo.

»Vi ste iz Gorjanskega. O Gorjancih pa pravijo, da so možati in hrabri. Tudi vi ne izgubite poguma. Z dobro odkritosrčno spovedjo dobite spet vsaj mir svojega srca, pa skoraj gotovo tudi novo srečo, še bolj globoko, ki ne bo nič zaostajala za vašo nekdanjo dozdnevno srečo. Ali bi ne poskusila tega takoj? Pomagal vam bom. Večidel že vem iz vašega pripovedovanja.«

Brez nadaljnjih pomislekov je namignil mladeniču, naj poklekne na klečalnik, in se je usedel zraven njega. Kraljiček ni nič prikrival in je opravil s pomočjo prijaznega patra prav dobro spoved. Nato je bil videti izredno veder in se je zahvalil:

»Bog vam povrni, prečastiti. Zdaj mi je postalo mnogo lažje.«

»Vidite, treba je imeti le malo zaupanja,« ga je vzpodbujal jezuit. »Držite se zvesto ljubega Boga, in vse drugo bo prišlo samo od sebe v svoj tir. Če imate kdaj kak težavo, sem vam vedno na razpolago.«

»Vi ste iz Gorjanskega.«

To ponudbo je Kraljiček rad uporabil in je še večkrat obiskal prijaznega patra. Z njegovo pomočjo si je znova utrdil svoje versko življenje, in po nedolgem času je spet dosegel na zunan in znotraj popoln mir. Le lahka bolest mu je še ostala zaradi izgubljene neveste, ki jo je skušal s silo pozabiti, pa je ni mogel. Na svojem službenem mestu je delal še bolj pridno kot kdaj prej in spravil v naslednjih štirih letih spet lepo vsotico prihranjenega

Med vsem tem časom mu ni prišel noben človek iz domačih krajev pred oči in tudi ni nič več slišal iz domovine. — Tudi ni hotel nič slišati! In vendar ga je mučilo vedno silneje neutešeno hrepenenje po domovini, zlasti po gorjanskih hribih. Njegovi tovariši pri delu so vzeli v lepih poletnih mesecih drug za drugim dopust in so odrinili v planine. Ali bi ne šel tudi on in naredil vsaj kratek obisk v domovini? Ne, ne in stokrat ne! Saj bi se moral v tla vdreti od sramote, če bi ljudje s prstom kazali nanj in ga označili kot požigalca. Najbolj mučno pa bi mu bilo, če bi se srečal z Majdo, ki mora biti že davno poročena in je vesela, da ga več ne vidi. Pa saj niti ni treba, da bi obiskal domovino, dovolj je, če bi šel na kak drug hrib, odkoder bi se mogel vsaj od daleč ozreti na tolimnske planine. Še lepše pa bi bilo, če bi napravil obenem z izletom na hribe tudi romanje na kako božjo pot. To oboje bi se dalo izvršiti na pr. na Sveti gori, hkrati pa bi s tem obiskal znane mu kraje... Premišljeval je in preudarjal in se pomisljal, da je šel mesec julij že h koncu. Tedaj pa ga je zgrabilo s silo, vzel si je naglo dopust in je odpotoval prve dni avgusta. Krenil je navkreber čez sedlo proti Sveti gori. Začelo je polagoma deževati, tako da ni bilo dobro videti lepe okolice. Toda čisti, sveži zrak in predvsem čustvo, da je spet bliže domovini, je na Kraljička tako ugodno vplivalo, da ga je parkrat mikalo, da bi zavriskal. Po dveh dneh potovanja je došel pozno zvečer do svojega cilja, napravil je kratek obisk v romarski cerkvi in stopil nato v gostilno, kjer so ga prijazno sprejeli in z vsem postregli, kar si je želel. Ponoči je spal tako dobro, kot že dolgo ne tako, toda zjutraj ga je zbudil zgodaj svetel dan. Močna sapa s severa je ubrisala nebo, da se je razpenjalo kristalnočisto nad hribovjem. Ko si je romar pomel oči, je zagledal skozi okno proti severu mogočne vrhove domačih planin, ki jih je ožarjalo jutranje sonce, skozi drugo okno pa je bilo videti navzdol v dolino, nad katero je pa ležala še gosta megla, iz katere se je prikazovalo bolj proti jugu mesto in reka, ki se je leno vila po širni ravnini. Z enim skokom je bil Kraljiček iz postelje, se brž oblekel in obduoval nato pri odprtem oknu, skozi katero je vel naproti rezek, hladen jutranji zrak, veličastne planine. Z gorskih grebenov je šla sončna svetloba navzdol, počasi, tiho, slovesno, vedno niže in niže. Tu se je začelo bleščati od vzhoda in že so se usipali prvi sončni žarki na Sveto goro, katero je brž obšla čarobna luč. V prosjono čistem ozračju je skrivnostno migetalo, se lesketalo in svetlikalo, česar se ne more v nižinah nikdar videti. Vse je dobilo barvo in obliko. Vsak grm in drevo se je po pobočju jasno razločeval in ožep med travo in skalovjem se je zdel, da žari. Spodaj v globini pa je vstajala iz megle bistra reka. Ljuba znanka ki mu je prinašala z gora pozdrave... Dolgo časa je stal Kraljiček ob oknu in užival krasno naravno podobo. Reka pa mu ni prinašala samo pozdravov iz domovine, ampak mu je obujala tudi spomine na domače kraje, vesele in trpke. Zato ni opazoval naravnih krasot s popolnoma neekaljenim veseljem, ampak tudi z grenko boleščino. Popoldne pa je doživel Kraljiček veliko presenečenje.

Stopil je v romarsko svetišče, in čeprav ni bilo nobenega človeka notri, je vendar poiskal popolnoma miren kraj v najskrajnejšem kotu, da bi mogel nemoteno moliti. Ni pa minulo četrt ure, ko je prišel nekam bolj glasen romar, in ta ni bil nihče drugi kot Škric. Mož je imel v eni roki svojo kitaro in v drugi nekakemu cilindru podoben klobuk. Njegov sumljivo se svetlikajoči frak je spoznal Kraljiček takoj za ravno tistega, katerega mu je dal on napraviti pred petimi leti. Oprezujoče je pokukal prišlec okrog po cerkvi, videlo pa se je, da tihega molilca v ozadju ni opazil ali pa da se zanj sploh ni zmenil. Nameril je korake pred glavni oltar z milostno podobo Matero božje, se globoko priklonil, uglasil svojo kitaro in pokleknil sredi tlaka na obe kolena. Kjer je pa kvečjezan pol minute dolgo, nato je vstal in začel igrati celo vrsto znanih Marijinih pesmi na svojo kitaro.

(Nadaljevanje prihodnjé.)

Iz življenja za življenje

Kujavost

Ze lastnost, ki si jo mladina tako rada napoklje, in se je potem ne iznebi svoje žive dni. Kreniti se, smeriti in kujati je sklop malo priporočljivih navad, ki so samo izraz strahopetne sramežljivosti, ki človeku ne da, da bi ponudil bližnjemu prvi lepo besedo in skušal doseči spravo. Tak norček misli, da bi ga dobrodruška spravljivost pred tovarišem in svetom ponižala, ako bi prvi zopet spregovoril. Dečki ali deklice so si včasih po cele dneve v jezi in hodijo s sobo okoli, ter si še domišljajo, kako imeniten je tisti, ki najdalje vzdrži. To zlo se s časom tako zakorenini, da postala zloben čar, ki spremeni ljubek človeški obraz, da je kakor hladno mrtovo lice; dan na dan, da se ga ni mogoče več rešiti. V pravljicah prihaja sicer vedno kak odrešenik, ki zakletega reši začaranosti z dotikom šibe-bajanice; v življenju pa ni takega čarovnika s čudodelno šibo, ali pa se drži tudi on mopsasto, tako da mopsarita oba brez konca in kraja, kadar koli se pogledata. Da, to je smešno, a še bolj žalostno. Marsikatera ljubezna je že zamrznila v kujavosti in se ni več otalila. Jaz sem čital nekoč zgodbo o nekem starem kmečkem domu, kjer sta gospodar in gospodinja izmolila vsak večer pred spanjem po očenaš, dokler se nista nekoč sprla zavoljo nekega denarja, da nista ves dan spregovorila besede. Pa sta ležala zvečer v svojih posteljah in prisluškovala, kako jima bije srce; čakala sta drug na drugega, da bi kateri začel moliti. Vse bi bilo v redu; čar z njunih ust bi izginil. Pa nič: nobeden se ni mogel premagati, da bi znil, dasi sta si oba želela, da bi začel — oni. Tako sta prvič v življenju molče zaspala; tako je nastal med njima prelom, da sta nazadnje občevala kakor dva popolnoma tuja človeka.

Sedaj menda vidite, da je prav, ako govorim z vami o možu in ženi. Mož in žena sta tudi bila nekoč otroka in sta takrat sejala, kar sedaj žanjeta. Tako bo tudi z vami. Danes še gospodarite svojim navadam, danes še morete izbirati — ko boste pa veliki, bodo tudi vaše navade in razvade odločne in močnejše kakor vi. Smešno žalostno je, kako se polikata okoli mož in žena; oba bi se tako rada pomirila, ali noben ne more premagati svoje nadutosti in prvi spregovoriti prijazne besede. Pazite, pazite in skrbite, da vas vaše navade ne bi podjarmile! Oni, ki se tega ne naučijo, ne morejo postati dobri starši, ne morejo naiti na svetu prijaznega doma in ne morejo osrečiti drugih ljudi.

Razne vrste borz

Niso na svetu samo denarne, blagovne in zloglasne »rčne borze«. So borze, ki se pečajo z drugačnimi posli. V Frankfurtu imajo borzo hroščev in metuljev. V Utrechtu na Nizozemskem borzo rož, odnosno semen, tja prihajajo trgovci iz vse Evrope, da zamenjajo seme redkih rož. V Madridu so imeli več let borzo tobaka, v Parizu borzo razglednic.

Redek dež

Med na padavinah najubožnejšimi kraji na naši zemlji je Južna Afrika, posebno dežela Bečuan, v kateri na podlagi pripovedovanja domačinov dežuje komaj vsakih dvanajst let. Kadar se to zgodi, zavlada med prebivalstvom nepopisno veselje. Ljudje plešejo, se zabavajo in prirejajo gostije. Sicer pa so prebivalci Bečuan zelo lahkoverni in vse njihovo življenje in šege veljajo samo poiskusom, kako bi v svoje suhe kraje privabili dež.

Skrivnostno jezero

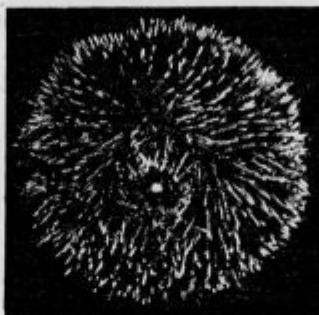
V državi Georgija v Severni Ameriki je skrivnostno jezero Jamonia. To jezero je dolgo 24 kilometrov, široko pa pet kilometrov. Nena doma usadne, kakor bi ga sploh nikdar ne bilo. Šest mesecev pozneje pa se jezero zopet tako nenadoma, kot je izginilo, znova pojavilo.

ČUDA božje narave

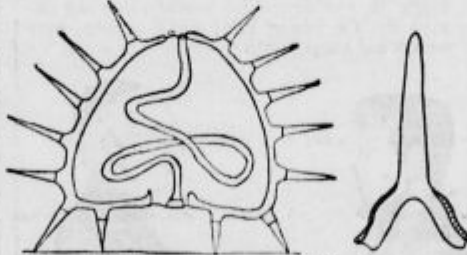

Morski ježki

Potem, ko sva si, dragi bralec, ogledala morske vrtove in njihovo cvetje, seveda, si nisva ogledala vsega, saj je skoraj brezštevilno, pojdiva med te vrtove in si ogledva strmo obrežje pod morsko gladino. Pogled tamle: »To je pravi pravcati jež,« vzklikneš, ko zagledaš pred seboj majhni žogi podobno kepo, iz katere štrli vse polno ostrih bodic (slika 1). Res je to morski ježek, čedna živalica, ki ima zgoraj okroglo, spodaj nekoliko sploščeno telo, prav za prav lupino, saj to, kar vidimo, je lupina morskega ježka, je pa tudi obenem njegov del, kajti na tej lupini so za ježka prevažni organi. Pogledva si jih.

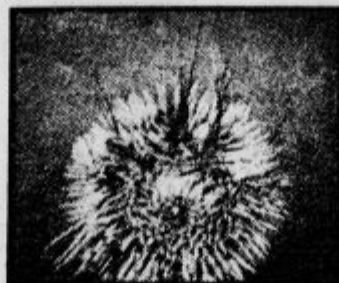

Najprej opazimo na ježku bodice, ki se zde povsem podobne bodicam našega ježa. Vendar je med temi in med bodicami morskega ježka precejšnja razlika. Naš jež se z bodicami brani sovražnikov in z njimi tudi nabira listje in sadje, ko skrbi za prezimovališče; morski ježek pa se z bodicami ne le brani, marveč tudi hodi, kajti na lupini je vse polno grbic, v katerih so nasajene igle, ki jih gibljejo posebne mišice (slika 2).

a) Ježek v prerezu; b) bodica.

Ker je telo morskega ježka razdeljeno v pet brazdic, vidimo v teh brazdicah luknjice, iz katerih pomalja, kadar pleza, posebne brazdne nožice. Te so podobne votlim cevkam ter končujejo v nekaj prisesek. Kadar ježek počiva, so te nožice skrite v luknjice, kadar pa gre na pot, zlasti kadar pleza, jih napolni z vodo, da se napno, otrde ter iztegnejo, da segajo preko igel in se z njimi oprime podloge. (Slika 3, ki nam predstavlja morskega ježka, ki se je oprijel gladke steklene stene akvarija.)

Morski ježki se hranijo z ribami, algami, raznimi raki, pa tudi druge živali si privoščijo. Vse te živali love s posebnimi kleščami ter jih vodijo

k ustom, ki leže na spodnji strani trupa. Usta so oborožena s posebno žvekalno pripravo, ki ji pravijo »Aristotelova lučica«. Ta je sestavljena iz pet krepkih zob, ki so precej veliki. Če pride ježek do večjega kosa hrane in ga ne more použiti, tedaj stori to, kar je o morskih zvezdah znano, da namreč vrže iz sebe želodec ter prebavlja izven telesa. Pod vplivom želodčnih sokov se namreč plen začne razkrajati in ježku je treba razkrojeno le použiti.

Ker smo imenovali morske zvezde, po- vejmo nekaj še o teh, saj so z ježki v sorodstvu. Če si mislimo ježka razvitega tako, da od vrha odpremo petero krakov, dobimo obliko morske zvezde. (Slika 4 nam kaže morsko zvezdo, ki se plazi po morskem dnu.) Vse telo je pokrito z apnenastimi ploščicami, ki so tako tesno povezane med seboj, da tvorijo pravi oklep. Tudi pri morskih zvezdah najdemo igle, ki pa so krajše nego pri ježkih, med njimi pa vidimo brazdne nožice s priseseki. Rame ali kraki morskih zvezd so gibki ter z njihovo pomočjo zvezda tudi plava (slika 5).

Prav tako kot ježki tudi morske zvezde love hrano; če je zalogaj tako velik, da ga ne morejo požreti, ga prebavijo na zgoraj pri ježkih opisani način izven svojega telesa.

Morski ježki in morske zvezde se množe s jajčeci. Toda njihovi mladiči, ličinke, so različni od razvitih živali. (Slika 6 nam kaže različne razvojne stopnje ličinke morske zvezde.)

SPORTNIK TOMAŽ PRIPOVEDUJE

zgodbo o tekaču Ladumegu

O športni slavi že vemo, da le kratko traja. Življenjske zgodbe mnogoterih svetovnih prvakov v tekih, boksu, plavanju, nogometu ali smučanju so si precej podobne. Pojavili so se nekje na zemeljski skorji med množico nadarjenih športnikov; dobrih pet let so se odpo-vedač vsem užitkom moderne družbe ter se popolnoma posvetili prizadevanju, da bi dosegli slavo prvakov. Potem so doživeli srečno uro, ko so prestali vse izbirne tekme, in ko so jih poslali v borbo za svetovno prvenstvo. Če so uspeli, so dnevniki vseh narodov objavljali njihove slike in jim posvečali dolge članke lepih besed. Postali so svetovno znani in vse dežele so jih vabile na tekme. Začela se je prijetna doba potovanja po širnem svetu iz Pariza v Rim, pa v London, New York ali Los Angeles. To so bila udobna potovanja v spalnih vozovih brzdavnikov, potovanja po morju in po zraku.

Toda kaj kmalu je bil spet konec zanimivega gostovanja po velikih stadionih. Nekateri so opešali, druge pa so izpodrinili mlajši športniki, ki so bili tudi žejni slavi in dobrot svetovnih prvakov. Temu ali onemu se je tudi zgodilo, da je hotel tedaj, ko je čutil, da so začele telesne moči pešati, še kaj zaslužiti s športom. Morda je sprejel nagrado za tekmovalje, ali pa je samo predložil račun potnih stroškov, ki ni bil v skladu z amaterskimi predpisi. Tedaj ga je športna oblast prišla in mu za vse čase zaprla vrata v olimpijsko areno. Tako se je zgodilo Nurmiju, pa tudi slovitemu francoskemu tekaču Ladumegu, o katerem nameravam pripovedovati.

Ne veste, kdo je Ladumeg? Bil je svetovni prvak v tekih na srednje proge, na olimpijskih igrah v Amsterdamu pa je dosegel drugo mesto. »Marsikaj mi je v življenju spodletelo,« je pravil nedavno Ladumeg častnikarjem, ki je sedel z njimi pri obedu v neki pariški restavraciji. »Ko sem bil star 18 mesecev, sem izgubil starše. Oba, oče in mati, sta odšla na oni svet zaradi nenadne smrtne nesreče. Nikoli ju nisem poznal in nikoli nisem vedel, kaj je to družina. Vzgajali so me v mladinskem zavodu, kjer je bilo zelo veliko fantov mojih let. Izučiti bi se moral za vrtnarja; ko pa sem zmagal na mladinskih tekmah v teku skozi vas, sem si vtepel v glavo, da bom postal velik športnik.«

Okoliščine so nanesele, da se je šel mladi Ladumeg učiti teka k slavnemu finskiemu moštru Nurmiju. Nobene finske besede ni znal, Nurmij pa tudi ni imel pojma o francosčini. Vendar sta se razumela. Fant je spoštoval svojega učitelja in ga skušal v vsem posnemati, Nurmij pa ga je cenil, ker je videl v njem nadarjenega atleta. »Proti Nurmiju nisem tekel nikoli, sem ga preveč spoštoval. Bil je moj prijatelj in nikoli mi ni prišlo na misel, da bi lahko postal tudi moj nasprotnik.«

Kaj kmalu se je povzpela Ladumeg do slave svetovnega prvaka v tekih na srednje proge. Tudi naši listi so pisali o njem in objavljali njegove slike. Nasmehnili se mu je tako dolgo pričakovana sreča. Vabili so ga po svetu in Ladumeg je rad potoval. Prišla pa je skušnjava; ko je videl, kako velike vsote zaslužijo prireditelji z njegovim nastopanjem, si je zaželel, da bi si tudi sam kaj prislužil in prihranil. Posledica je bila, da so ga diskvalificirali. Tako ni smel več nastopati. »Potem je prišla najbrž bridkejša ura mojega življenja,« pripoveduje Ladumeg. »Upal sem, da se bom lahko udeležil olimpijskih iger v Los Angelesu, toda športna zveza mi tega ni več dovolila. Odpotoval sem kja kot športni poročevalec — nek dnevnik je bil tako dober, da mi je plačal pot — in moral sem gledati s tribune, kako so se drugi borili za prva mesta.«

Potem, ko so ljudje pozabili na tekača Ladumega, se je moral pobrigati za vsakdanji kruh. Poskušal je z nastopi v malih gledališčih, toda tam ni imel posebne sreče. In zdaj ni bil več sam. Samo enkrat v življenju je igral tenis,

NAŠI VELIKI MOŽJE

Jurij Šubic

Slikar Jurij Šubic je bil za pet let mlajši od svojega brata Janeza, katerega življenje in delo smo zadnjič spoznali. Jurij se je tedaj rodil 1855 prav tam kot Janez, Pod skalo v Poljanah. Ljudsko šolo je obiskoval doma in v Škofji Loki do leta 1867. Nato pa je odšel domov k očetu. Že kot deček je kazal izredno zanimanje, vse večje veselje do kmetijskega življenja kot njegov starejši brat Janez. Oče je tudi Jurija poslal k Janezu Wolfu v Št. Vid nad Ljubljano, k možu, ki je bil najboljši tedanji cerkveni slikar pri nas. Jurij je bil mnogo bolj kot brat vnet za javno delo, za kulturno, prosvetno in politično življenje Slovencev v tisti dobi, kakaj prišel je pod velik in plodonosen vpliv Franceta Levstika in njegovega stvarnega pogleda na svet.

Leta 1873. je odšel Jurij na Dunaj in bil v decembru letnega leta sprejet na tamkajšnjo akademijo. Bil je vesel in šegav, tudi v tem popolno nasproje svojega brata. Preko idealizma se je vživel v realizem, in tako se tudi miselne osnove njegovih del povsem razlikujejo. Na Dunaju se je Jurij vneto udeleževal vsega življenja Slovencev, posebno njihovega družabnega življenja in se mnogo ukval v krogu slovenskih poslancev, pesnika Stritarja in drugih. Bil je veder in vztrajen ter odkritorešen prijatelj vsem, s katerimi je prišel v stike. Zato pa je tudi lahko, mnogo laže od brata, prenašal vse težave in zadrege velikega mesta. Tukaj na Dunaju se je že začel kazati Jurijev slikarski talent, kajti tamkaj je naslikal več podob, med njimi te-le: Krizev pot, sv. Florijana, Glej človek in Rop Evrope. Vse te podobe so izraz stvarnega mišljenja našega umetnika, kajti taki so bili tudi njegovi učitelji na dunajski akademiji: Wurzinger, Griepenkner in Eisenmenger.

Mnogo navdihov je Jurij črpal iz naših pesnikov, posebno iz Prešernu in Jenka, in naslikal ilustracije za Prešernove pesmi: Sveti Senan, za Sonetni venec, Strune, Prešeren ugleda Julijo v Trnovem. Dalje je v tem času naslikal več kmetijskih podob, kakor: Pri vodnjaku, Družina, Hoja na plavž, Pred lovom, Obisk v zaporu. Risal je tedaj predvsem resnične dogodke iz življenja, ne pa samo po lastni domišljiji. Prav tako je takrat ilustriral več Stritarjevih pesmi, kakor Raja v Zvonu 1878. Življenje mu je torej dajalo vse več kakor šola.

V letih 1875 do 1877 je služil vojače v Triestu, potem pa zopet šel na Dunaj in tukaj naslikal podobi sv. Jerneja in sv. Roka. V letu okupacije Boene 1878. je odšel z vojsko v Boeno in tudi tukaj ni počival njegov slikarski čopič. Jurij je tamkaj slikal prekrasne pokrajinske podobe in postavne Boeance, vse seveda zopet stvarno, kot jih je videl žive. Tako so nastale podobe: Lucija Glazič, Vojak pri ognju, Glamoč. Tako je v njegovih podobah življenje in trpljenje ljudi, živih ljudi, nadomeštilo za zgodovinske anov, ki jo je bil spoznaval v čoli in na akademiji. Decembra 1878 se je Jurij vrnil iz Boene domov v Poljane, a za malo časa, kakaj kmalu je spet odšel na Dunaj in od tod na Češko, v zlato Prago, v slovanske Atene, da bi tamkaj slikal novo

palacho znamenitega arheologa Schillemana. Tu je slikal tudi portrete. Ostal je v Pragi do 1880, nato pa odšel v Pariz. Na Češkem je naslikal tudi znameniti podobi: Pomlad in zatem Krajina v Normandiji.

Sele v Parizu je Jurij spoznal svoje pravo slikarsko poslanstvo: naravo! Narava, pokrajina, kakor jo vidiš pred sabo v danem trenutku! In ta trenutek mora ujeti umetnik, tako si je dejal Jurij in naslikal: Bretoneškega kmeta, Sadovnjak, Vrtnarja. Prav a temi svojimi podobami je postal Jurij nekaj glasnik, nekaj klicar naših kasnejših modernih slikarjev, ki smo jih v našem pregledu že vse spoznali (Jakopič, Jama, Grohar, Sternin in drugi).

Samo 1885 je bil Jurij v Ljubljani, sicer pa v teh letih zmerom v Parizu. V tem času je naslikal izredno mnogo podob, med njimi tudi te-le: Sv. Jurij za Senčur pri Kranju, Sama, Zgodovina, Prirodolovje, Starinolojce, Umetnost. Na stopu ljubljanskega muzeja je naslikal podobe Zoisa, Vodnika, Herbersteina, Valvazorja, posebej tudi Tavčarja, 1886 je slikal stenske podobe pri sv. Jakobu v Ljubljani, dalje je naslikal podobo Andreja Smoleta po Langusovem portretu, Ivana Hribarja mlajšega itd. Potem še Pieta v Poljanah, sv. Barbaro in sv. Blaža, sv. Tri kralje, Marijo, Kozma in Damijana, zadnje tri za Oeilnico na Kočevskem, podobo Franje Tavčarjeve, kanonika Zamejca; posebno znamenit je njegov »Venec slovenskih navad«, med njimi Polharji, Kajenje na sveti večer in Ofreht. Znanje so še njegove podobe: Parižanka, Marijino Obiskovanje na Rožniku pri Ljubljani in njegov krizev pot v Tržiču pa podoba Štefana kamenjaro v Štepaniji vasi pri Ljubljani.

Že ob zadnjih slikah, ki smo jih našli, je Juriju zelo opešal vid in kmalu po bratovi smrti, še v istem letu 1889, mu je opešalo tudi srce, tako da je eno leto kasneje, 1890 v Leipzigu umrl za kapjo. Tako je svojega brata Janeza preživel samo za eno leto.

Jurij Šubic je bil največji umetnik svoje dobe na Slovenskem, največji umetnik stvarnosti ali realizma osemdesetih let prejšnjega stoletja na Slovenskem, mož, ki je čutil z našim ljudstvom kakor samo še Levstik v tisti dobi. Jurij je bil naravnost reformator našega slikarstva, saj je iz klasicizma in romantike privedel naš slovenski čopič v dobo realizma, kakaj njegove podobe so, kakor smo videli, po veliki večini stvarne in popolnoma življenjsko resnične. Kljub tujini, ki je v nji živel, je ostal zvest svoji zemlji in svojemu človeku na naših tleh, zvest sin slovenskega naroda. Prinesel je v naše slikarstvo tudi veselost, živahnost, sončni žarek in dobro voljo. Njegov brat Janez je kot etik zaključil dobo idealizma v slovenskem slikarstvu in likovni umetnosti sploh, Jurij pa je glasnik življenjske resničnosti, realizma in predhodnik naše moderne. Oba skupaj pa sta naše slovensko slikarstvo povabila v svet in tamkaj pokazala, da tudi naš umetnik nekaj velja in da rad stopa po stopinjah največjih svetovnih slikarjev in umetnikov.

in sicer s prvakinjo severne Francije, gospodično Dewacrejevo. Igra je sicer izgubil, postala pa je za njegovo nadaljno življenjsko pot usodna. Zaljubljen se je v gospodično Dewacrejevo in jo poročil. Skrb za vsakdanji kruh je postajala vedno bolj resna. Ko je nekoč predaval o svojih športnih doživljajih, so mu omenili, da ima najbrž dober glas za petje. Vpisal se je v glasbeno šolo in začel študirati petje. Toda spet je posegla vmes nemila usoda. Leta 1939 so ga poklicali k vojakom, leto pozneje pa je bil že v prvih linijah na bojišču. Tedaj, ko so Francozi položili orožje, je bil bivši svetovni rekordar z ženo in s sinčkom spet brez dela in jela.

Spomnil sem se na radio in postal sem pevec. Z malo igralno družino smo potovali po Franciji. Tedaj sem se prepiral, da me ljudje še niso povsem pozabili. Gotovo jim ni

bilo toliko do mojega petja, zanimal jih je oni Ladumeg, o katerem so pred leti brali v športnih listih. Tako sem ostal pri lahki muzi. Saj ni tako važno, da bi postal velik umetnik. Z dovoljnjem se s tem, da pač pojem, najraje pa opevam športne junake. Ostal bom pojoči tekač, ne pa tekajoči pevec...«

Precej zagrenjenosti zveni iz besed nekoč tako slavnega športnika. Toda prav te dni smo brali, da mu je spet posijal droben žarek sonca. Francoska atletska zveza ga je pomilostila zaradi prestopkov proti amaterskemu paragrafu, in zdaj sme Ladumeg spet tekmovali. Beremo, da je že nastopil v teku na 1500 m. Sicer ni zmagal, ker je že 36 let star, športno čast pa so mu le vrnil. Njegov sinko je zdaj star 11 let. Ladumeg pravi, da ga rad jemlje na tekašiče in mu pripoveduje o lepih časih, ki so minuli.

PRAVNI NASVETI

Strojenje kože. P. F. Kako se strojijo kože, vam bo povedal strokovnjak v kakšni strojni. Pri tem vas pa opozarjamo, da zasebno strojenje kože in to tudi zajetih, ni dovoljeno. Vse trgovanje in predelavanje kože je pod nadzorstvom Visokega komisarja. Kože se morajo oddati le pooblaščenemu trgovcu v tistem kraju. Trgovci pa morajo nato kožo izročiti določenim strojarnam. Strojene kože pa smejo strojarne prodati kupcem samo na podlagi posebnih nabavnih.

Predpisi za mlatev žita. Po izdanih predpisih mora vsakdo, ki mlati žito na kakršni koli pogon, bodisi na lastnih ali na tujih zemljiščih, imeti vpisnik, ki ga potrdi pred uporabo občinski preskrbovalni urad in v katerega mora vpisovati vse množine žita, ki jih omlati. V vpisniku se mora navesti ime kmetovalca, čigar last je omlačeno žito, vrsta žita, ime občine in vasi, od koder je pridelek, množine omlačenega žita, dan in ura začetka in konca mlatve vsake množine. Vpisnik se mora hraniti pri mlatilnici in se mora na vsako zahtevo pokazati nadzorstvenim organom.

Dolgoleten najem njive. A. R. Že 27 let oddajate njivo v najem. Najemnik vam vsako leto namesto plačila najemnine odsluži določeno število dni z delom. Ker traja najemna doba že 27 let, vprašate, ali si najemnik res čez tri leta lahko njivo prilasti. — Vaša bojazen ni utemeljena. Postava izrecno izključuje pripisovanje zastavljenih, posejanih, v hrano ali uživanje danih stvari. Ravno tako pa se ne morejo pripisovati v najem ali zakup dane stvari, čeprav jih ima isti najemnik ali zakupnik 30 ali več let.

Prezema posestva. M. Z. Starši so vam v oporoki zapisali posestvo. Prata in sestre ste že pred leti izplačali. Ker posestvo še ni prepisano na vas, vprašate, ali bi bilo boljše počakati, ali pa se takoj obrniti na notarja, da bi uredil prepise. Kakšni bi bili stroški? — Oporoka se vedno lahko prekliče ali spremeni. Zato bi bilo za vas varneje, da vam starši z izročilno pogodbo, ki jo napravi notar, posestvo izroče, nakar se bo takoj na vas prepisalo. Glede stroškov vam ne moremo ničesar povedati, ker nam niste sporočili, koliko je posestvo vredno. Kakšni bi bili stroški ob smrti staršev za izvršitev oporoke in prepis posestva na vas, pa danes tudi ni mogoče nič določene reči, ker se ne ve za takratno vrednost posestva in tudi ne za pristojbine, ki jih bo takrat treba plačati.

Kupovanje zakonskih žen

V britanski indijski pokrajini Punjab, v državi Mandi, je ondani vladar izdal odredbo, da se odslej ne smejo ženske nič več prodajati po teži, kakor je bilo odslej ondi v navadi. Doslej so namreč starši prodajali svoje hčere snubcem kar na kile, ker so mlada dekleta najprej stehali, preden je moral plačati za funt žive teže 3 do 3 rublje, in je moral torej včasih kar globoko poseči v žep, če je hotel imeti pripravno ženico. Ker pa je v državi Mandi »podobna linija« bolj prirojena, so starši svoje hčere kar pitali, da bi dobili čim več zanje. V državi Mandi pojejo celo pesem, ki je v zvezi s to, zdaj odpravljeno šego, in ki pravi: »Jaz, revež, ki si morem kupiti le mršavo žensko...«

Ledeniki nazadujejo

Profesor zemljeslovja na vseučilišču v Inomestu von Klebelsberg meri že leta po naročilu Nemškega planinskega društva lednike v Vzhodnih Alpah, da bi znanstveno ugotovil njih premikanje. Vsaka pomlad izdaja svoje poročilo, ki je izšlo tudi te dni in ki ugotavlja kakor prejšnja, da ledniki znatno nazadujejo. Tako poroča o kaprunskih lednikih iz skupine Velikega Kleka, ki jih meri vsaki dve leti, da so sedaj še močnejše nazadovali nego je pričakoval l. 1936. Konec Karlingerkeesa je ves razdrapan. Najmogočnejši lednik Vzhodnih Alp, Pastirica, pa se vede drugače nego drugi ledniki. Ob koncu onega avgusta je segala še do višine 2500 m, medtem ko je meja vzhodnoalpskih lednikov danes v splošnem v višini 2800 m. Hitrost, s katero se pomikajo ledniki, je z izjemo Pastirice tudi manjša, nego je bila prej.

»QUO VADIS«

roman v slikah

VSE TRI IZDAJE

tudi trdo vezana in najboljša, so na razpolago.

Naročniki naj jih dvignejo v upravi naših listov, Ljudska tiskarna.

Francoski zlati zaklad

V zakladnici na otoku Martiniku je bilo 240 milijonov dolarjev zlata, last Francije. To zlato je sedaj padlo v roke Anglosaksoncem, ki so pooblastili Coppinenerja, da naj da 50 milijonov na razpolago komisiji v Alžirju, ostalih 190 milijonov dolarjev v zlatu pa bo šlo v anglosaške blagajne na račun ameriških in angleških dajatev francoskim generalom.

Zanimivost

Vrabe ima dvakrat toliko hrbtnih vreten kakor žirafa, čeprav poseduje prvi le majhen vrat. — Žirafa je edina četveronožna žival na svetu, ki je popolnoma nima in torej ne more dati nobenega glasu od sebe. — Policija v Parizu ima posebne izvežbane mačke za lov podgan. Iste posoja proti majhni odškodnini.

Najmanjši ptiček na svetu

Čisto majhna kolibra, ki ni nič večji kakor navadna čebela in je torej gotovo najmanjši ptiček na svetu, so odkrili na planoti Haiti. Dognali so, da gre v resnici za ptico in ne morda za žuželko. Majhni junak je silno bojevit in napada celo ptice, tako velike kakor je kos, ako se približajo njegovemu gnezdu.

REŠITEV KRIZANKE ŠT. 11

Vodoravno: 1. Dom in svet, 10. Obir, 11. aroma, 12. mesec, 13. plot, 14. Atene, 16. lina, 18. Dole, 20. kolar, 21. arija, 24. kosa, 26. tiran, 28. Lear, 30. osat, 31. Tesla, 32. lonec, 33. stot, 36. Aden, 37. Alena, 39. rasa, 40. ratar.

Navpično: 1. dom, 2. obet, 3. misel, 4. Irene, 5. Nacek, 6. srp, 7. volilo, 8. Emona, 9. tat, 14. Ada, 15. cikle, 17. Ararat, 19. oris, 22. Iranec, 23. Ant, 25. Salona, 26. tolar, 27. Atena, 29. estet, 33. oda, 34. car, 35. sla, 38. ar.

Robinzonove zgodbe

Prihodnjič bo »Domoljub« pričel prinašati čudovite Robinzonove zgodbe v besedi in podobi. Popolnih Robinzonovih zgodb doslej v slovenskem jeziku še nismo imeli. Pred kakimi 50 leti je Mohorjeva družba izdala knjigo z Robinzonovimi zgodbami. Za njo je izšlo še nekaj drugih del, vendar so vse te knjige le kratek posnetek čudovitih Robinzonovih zgodb. »Domoljub« pa bo zdaj svoje bralce seznanil z vsemi dogodivščinami tega junaka. Zato smo prepričani, da bomo bralcem ustregli, saj je Robinzon bil priljubljeno branje ne le mladim, marveč tudi starih.

Španske dolinske pregrade

V zvezi z elektrifikacijskimi in izboljševalnimi deli v Španiji je tudi 40 velikih dolinskih pregrad, ki jih deloma že grade. Dolinska pregrada pri Guadalajari, s katero bodo ustvarili zaježevano jezero, obsegajoče 800 milijonov kubičnih metrov vode. Ta dolinska pregrada ne bo služila samo pridobivanju električnega toka, temveč bo z vodo namakala tudi področje 100 tisoč hektarov in tako omogočila celo potrpitev letine. Največja dolinska pregrada bo pri Alorconu ob reki Jucar, ki bo ustvarila jezero, obsegajoče 1200 milijonov kubičnih metrov.

Pokopališče slonov

Znano je pripovedovanje divjih plemen iz notranjosti Afrike, da se sloni, ko začetijo, da jim pešajo moči, umaknejo daleč notri v pragozdove, kjer v samoti čakajo svojega konca. Zato je bilo tako težko dobiti mrtvega slona. Tudi evropski raziskovalci so vedeli za to pripovedovanje afriških domačinov, pa se jim je zdelo več ali manj bajka. Belgijski listi pa sedaj poročajo, da so v belgijskem Kongu v samotnih močvirjih pragozda našli celo goro okostij slonov. S to najdbo se je pripovedovanje izkazalo za resnično: tu sem so se umikali sloni Bog ve koliko stoletij, da so v miru poginili.

Blokada plačilnega prometa

Ameriški državni zakladni urad je odredil s takojšnjo veljavo prepoved izvoza čekov, deviz, vrednostnih papirjev in bankovcev iz USA v vse evropske zasedene države, kakor tudi v Španijo, Švico, Portugalsko in Švedsko.

LJUDSKA

POSJOJILNICA

V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

sprejema branilne vloge v vsaki višini in jih najugodnejše obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poročitvu

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.